AVİM Yorum • No: 2016 / 56 • Ekim 2016

ERMENİSTAN'DA KABİNE DEĞİŞİKLİĞİ

Aslan Yavuz ŞİR

Analist

Ermenistan bağımsızlığından bu yana hem Rusya hem de Batılı ülkeler ile dengeli bir politika izlemeye çabalamıştır. Bunun temel sebebi küçük ve zayıf bir ülke olarak Rusya ve Batı arasındaki rekabetten faydalanarak güvenlik, ekonomik refah ve siyasi istikrarını muhafaza etmeye çabalamasıdır. Ermenistanın Rusya ile ilişkilerinde Azerbaycan topraklarında sürdürdüğü işgal, iç ekonomik ve siyasi istikrarının devamı ve enerji gibi alanlarda tek taraflı bir bağımlılık vardır. ABD ve Batı ile ilişkilerinde ise Ermenistan dış ekonomik ve teknik yardım, askeri işbirliği gibi alanlarda işbirliği yapmaya çalışmaktadır. GörüleceAği üzere Ermenistanın Rusya ve Batı ile işbirliğinde müşterek ve çoğu zaman birbiri ile çakışan birçok konu vardır. İşte Ermenistanın, Rusya ve Batı arasındaki rekabetten faydalanmak üzerine kurulu bu politikasının en son örneğini Ermenistandaki kabine değişikliğinde görmek mümkündür.

Ermenistanda 2015te yapılan Anayasa değişikliği referandumu sonrasında Başkanlık sisteminden Parlamenter sisteme geçiş kabul edilmiştir. Ermenistandaki muhalefet Devlet Başkanlığı görevindeki ikinci ve son dönemini geçiren Serj Sarkisyanın bu Anayasa reformunu iktidarını devam ettirmek amacıyla tasarladığını dile getirmektedir. Bu iç siyasi gelişmeler yaşanırken Azerbaycan ile Ermenistan arasında Dört-Gün Savaşının patlak vermesi ülkede siyasi bir krize yol açmıştır. Dört Gün Savaşı sırasında Rusyanın Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (CSTO) veya ikili anlaşmalar çerçevesinde Ermenistana destek vermemesi sebebiyle ülkede Rus karşıtlığı yükselmiştir. Dört Dün Savaşında alınan yenilgi sebebiyle hükümete baskılar artmış ve 17 Temmuzda Erivanda bir polis karakolunun Ermeni muhaliflerce basılması ile zirveye ulaşmıştır. Ermenistanın giderek kötüleşen ekonomik durumu, Karabağdan kaynaklanan güvensizlik ve muhalefetin tepkileri ile birleştiğinde Devlet Başkanı Sarkisyan 2017de parlamenter sisteme geçiş öncesi kabinede keskin değişiklikler yapmak durumunda kalmıştır.

Gazpromlu Başbakan

Ermenistanda oluşturulan yeni kabine, Rusya ile Batı arasındaki rekabetin nasıl Ermenistan lehine kullanılmaya çalışıldığına örnek teşkil etmektedir. Yeni kabinenin başbakanı Karen Karapetyan Ermenistanın enerji şirketi Armenergoda 1996-1998 yılları arasında başkan yardımcılığı, 1998-2001 arasında Yönetim Kurulu Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. Bir dönem Ermenistan enerji bakan yardımcılığı yapmış, daha sonra 2001-2010 arasında ArmRusGazpromun Başkanlığını yapmıştır. Kısa bir süre (2010-2011) Erivan Belediye Başkanlığı görevini yürüttükten sonra Rus enerji devi Gazpromda hızlı bir şekilde

yükselerek önce Moskovadaki Gazprom Bankası Başkan Yarımcılığı (2011- 2016), daha sonra Gazprom Mezhregiongaz Başkan Yardımcılığı (2012 2016-) ve Gazprom Energoholding Genel Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur. Rus enerji devi içerisinde en etkin konumların çoğunda bulunmuş birinin Ermenistanın yeni başbakanı olması, Rusyanın Ermenistan üzerindeki etkinliğini bir kez daha teyit etmiştir. Bu aynı zamanda bu geçiş döneminde Karabağdaki savaşta verilmeyen desteğin telafi edilmesi beklentisini de göstermektedir. Nitekim Karapetyanın atanmasından bir hafta sonra Gazprom Ermenistan hükümetine enerji altyapısının yenilenmesinde kullanılmak üzere 415 milyon AMDsi Gazproma daha sonra geri ödenmek üzere toplam 631 milyon AMD (yaklaşık 1,3 milyon dolar) nakit transferini onaylamıştır. Yine geçtiğimiz hafta Ermenistan basınına yansıdığı kadarıyla Erivan Termik Santralinin de Gazproma devredilmesi gündeme gelmiş, ancak bu ihtimalin şimdilik Ermeni hükümetin gündeminde yer almadığı ifade edilmiştir. Karapetyanın başbakan olması aynı zamanda İran ile Ermenistan arasında enerji görüşmelerinin ivme kazandığı bir dönemde gerçekleşmiştir. İran doğalgazının Ermenistana getirilmesi Rusyaya enerji bağımlılığının azaltılması amacı gütmekteydi. Ancak bu yeni dönemde Karapetyan hükümetinin ve dolayısıyla Gazpromun bu işbirliğine Rusya lehine müdahale etmesi de beklenebilir.

Bu bağlamda belki de en önemli gelişme Rusyanın Ermenistana 2015te Rusya ile Ermenistan arasında imzalanan silah anlaşması maddeleri dışında ve sürpriz bir şekilde, şimdiye kadar yalnızca Rus ordusunda kullanılmış, radara yakalanmayan ve konvansiyonel ve nükleer başlık taşıma kapasitesine sahip İskender füzelerinden şimdilik bilindiği kadarıyla 4 sistem satmış olmasıdır. Bu füzeler 16 Eylülde Ermenistan bağımsızlık gününde gerçekleştirilen geçit töreninde sergilenmiş hemen dünya basınında gündem haline gelmiştir. Ermenistanın bu füzeleri hangi koşulda satın aldığı bilinmemektedir. Rusyanın bu füzeleri Doğu Avrupada, Kırımda ve Kaliningradda NATOya karşı konuşlandırma planları bulunmaktadır. Böyle bakıldığında Ermenistana verilen bu füzelerin yalnızca Ermenistanı desteklemek amacı mı taşıdığı sorusu akla gelmektedir. Bu aynı zamanda bölgede en büyük Rus silahı ithalatçılarından birisi olan Azerbaycan ile de yeni bir silahlanma yarışını gündeme getirmektedir. İskender füzelerinin Ermenistana tahsis edilmesi Karabağdaki Dört Gün Savaşı sonrasında Rusya ile ilgili hayal kırıklıkları ve toplum içerisinde artan Rus karşıtlığına bir cevap niteliğinde olduğu düşünülebilir. Karapetyanın Rus enerji devi Gazprom kökenli biri olarak Ermenistan başbakanlığı görevine gelmesi daha orta ve uzun vadede artan Rus askeri ve ekonomik etkisi ve desteği ile sonuçlanabilir.

ABD Eğitimli Sivil Savunma Bakanı

Ülkede bulunan etkin Ermeni diasporası ABDnin Ermenistan ile ilişkilerine özel önem atfetmesinin önemli sebeplerinden birisidir. Örneğin ABD dış yardımlarında Ermenistan, eski Sovyet cumhuriyetleri arasında özel bir konuma sahiptir. Bağımsızlığından bu yana Ermenistana verilen dış destek 2 milyar dolar civarında olup eski Sovyet cumhuriyetlerine verilen en yüksek dış destek olma özelliği taşımaktadır. Hatta ABD, Ermenistana uygulanan ekonomik ambargo sebebiyle Azerbaycanı bu yardım programından dahi çıkarmıştır. 2005 yılında inşa edildiğinde Erivandaki Amerikan büyükelçiliği ABDnin en büyük dış temsilciği özelliği taşımaktaydı.

Yalnız ekonomik ve siyasi değil, aynı zamanda askeri alanda da ABD Ermenistana destek

vermektedir. 1994 yılından beri Ermenistan NATOnun Barış için Ortaklık programının bir parçasıdır. Bu kapsamda Ermenistan Afganistandaki ISAF ve Kosovadaki KFORa da aktif katılım sağlamaktadır. 2008 Gürcü-Rus savaşının hemen ardından Ermenistan bölgedeki ilk NATO tatbikatlarına ev sahipliği yapmıştır. 2011 yılından bu yana Ermenistan NATOnun Bireysel Ortaklık Eylem Planına (IPAP) dahil olmuş durumdadır. Bu çerçevede Ermenistan yalnızca savunma alanında değil, aynı zamanda komşularla ilişkiler, demokratik standartlar, hukukun üstünlüğü, terörizmle mücadele ve yolsuzlukla mücadele gibi siyasi & güvenlik konularında da NATO ile istişareler gerçekleştirmektedir. Amerikan ordusu 2012 ve 2013te Ermenistan ordusuna çeşitli eğitimler de vermiş, 2007de ABD Ermenistana ilk mobil askeri hastane bağışını yapmıştır. Görüldüğü gibi Ermenistan karşı cepheden bir askeri kuruluşa, yani Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütüne (CSTO) mensup olmasına rağmen NATOya da göz kırpmaktadır. Bu iki yönlü ilişkilerin korunması Ermenistan açısından kritik önem taşımaktadır.

Son kabine değişikliğinde Ermenistan Savunma Bakanlığına ABDde eğitim görmüş bir sivil olan Vigen Sargsyanın getirilmesi ABD ve Batıya yönelik bir mesaj olarak yorumlanmıştır. Sargsyan bu göreve gelmeden önce Devlet Başkanı Sarkisyanın Başkanlık Başdanışmanı (*Armenia Presidents Chief of Staff*) olarak görev yapmıştır. Bu yönüyle Devlet Başkanının en yakınında bulunmuştur ve Sarkisyanın hükümet ile ilişkilerinde birinci derece rol oynamıştır. Ayrıca bu atama Başkan Sarkisyanın hükümet işlerine (bilhassa savunma alanında) en yüksek düzeyde ve daha aktif bir şekilde katılacağının da göstergesi olarak yorumlanmıştır. Buna ek olarak geçmişte Ermenistan Savunma Bakanlığı görevi genellikle Dağlık Karabağ savaşında görev almış asker kökenli kişilere verilmiştir. Sargsyanın Amerikan dış politika yürütücülerinin birçoğunun da mezun olduğu Tufts Üniversitesi Fletcher School of Governmenttan mezun bir sivil olarak bu göreve getirilmesi söz konusu gelenekten keskin bir dönüş anlamına da gelmektedir. Dört Gün Savaşının ardından orduda ve diğer güvenlik kurumlarında dikkat çekici bazı atama ve görevden almalar yapılmıştı. Sargsyanın bakanlığı bu geçiş döneminde bilhassa Karabağda yaşanan hezimetin ardından Ermenistan ordusu ve güvenlik kurumlarında yapılacak değişikliklerin ordu ile herhangi bir bağı olmayan sivil kökenli bir tarafından sağlıklı bir şekilde yürütülmesini amaçladığı söylenebilir. Nitekim Sargsyanın göreve gelmesinden hemen sonra Devlet Başkanı Serj Sarkisyan verdiği bir mülakatta yeni bakanın günlük işlerle ve yalnızca savaş ile ilgilenmeyeceğini, bu pozisyondaki birinin personel, eğitim ve gazilerin durumu gibi konularla da meşgul olacağını ifade etmiştir. Sargsyanın bu süreçte ABD ve NATO ile askeri ve siyasi ilişkilerde bir ivme kazandırıp kazandıramayacağı görülecektir. Ancak daha şimdiden Ermenistanda muhalefet yeni bakan Sargsyanın atanmasına tepki göstermektedir. Tepkiler ne olursa olsun, Devlet Başkanı Sargsyanın bu seçiminde Dört Gün Savaşı sonrasında Rusyaya duyulan tepkinin rol oynamış olabileceği gözden kaçmamalıdır.

Sonuç olarak Ermenistan Devlet Başkanı Serj Sarkisyanın, 2017deki parlamento seçimleri ve 2018deki başkanlık seçimleri süresince ülkede gerçekleşecek sistem değişikliği ile iktidarını sağlamlaştırmaya çalışacağı bir döneme gelinmektedir. Bu kritik dönemde yeni bir Dört Gün Savaşı hezimetinin yaşanması ülke için çok daha büyük krizleri beraberinde getirebilir. Rusyanın Ermenistana sağladığı İskender füzeleri Azerbaycanla silahlanma yarışını arttıracaktır. Öte yandan ABDye yakın bir Savunma Bakanlığı ülkenin ABD ve

NATO ile ilişkilerinde yeni bir ivme ortaya çıkarabilecektir. Ermenistanın kırılgan ekonomisinin kontrolü Karapetyanın başbakanlık görevine atanması ile büyük ölçüde Rusyaya terk edilmiş görünümündedir. Her halükarda Ermenistan, Dağlık Karabağ'da sürdürdüğü işgal sebebiyle her geçen gün daha güvensiz hale gelmektedir ve bu bağlamda Rusya ile Batı arasında denge arayışı için seçenekleri de tükenmektedir.

Yazar Hakkında :

Aslan Yavuz Şir AVİM'de Kıdemli Analist olarak çalışmaktadır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler alanında doktora adayıdır. Türk-Ermeni ilişkileri, Ermenistan siyaseti, Orta Asya ve Kafkasya alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: ŞİR, Aslan Yavuz. 2026. "ERMENİSTAN'DA KABİNE DEĞİŞİKLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2016 / 56. Ekim 17. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Yorum/ERMENISTAN-DA-KABINE-DEGISIKLIGI-1

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır